

КВЕСТ-ТЕХНОЛОГІЇ У КОРЕКЦІЙНО-РОЗВИТКОВІЙ РОБОТІ З ДІТЬМИ, ЯКІ МАЮТЬ ПОРУШЕННЯ МОВЛЕННЯ, В УМОВАХ ІНКЛЮЗИВНО-РЕСУРСНОГО ЦЕНТРУ

Зудова Людмила Вікторівна, вчитель-логопедина
ІРЦ Куп'янської міської ради Харківської області

***Анотація.** У тезах розкриваються особливості використання квест-технології в умовах інклюзивно-ресурсного центру, яка є дієвою та ефективною формою організації корекційно-розвиткової та просвітницької роботи, та сприяє створенню освітнього середовища, що відповідає потребам та можливостям дітей з особливими освітніми потребами.*

Ключові слова: корекційно-розвиткова робота, логопедичні квести.

Вступ. Основна мета інклюзивної освіти – досягнення якісних змін в особистісному розвитку дітей з особливими освітніми потребами. Завдання інклюзивної освіти полягає в організації освітньо-виховного процесу таким чином, щоб він задовольняв освітні потреби всіх дітей. Реалізація цього завдання потребує розробки цілісної системи надання освітніх та спеціальних послуг, створення особливого інклюзивного простору як у самому освітньому закладі, так і поза його межами.

Невпинно зростає значущість компетентності вчителя-логопеда, який здійснює свою професійну діяльність в системі спеціальної та інклюзивної освіти. Проблема розвитку дітей із порушеннями мовлення стає дедалі все більш актуальною і потребує пошуку ефективних форм та методів корекційно-розвиткової роботи, адже мовлення є засобом спілкування, пізнавальної діяльності, організації взаємодії з дорослими і однолітками.

Ми все частіше стикаємося з небажанням дітей не тільки працювати над виправленням порушень мовлення, а й повною незацікавленістю у введенні уже поставлених звуків у повсякденне спілкування. І навіть застосування

комплексного та системного підходів з урахуванням етіопатогенезу й структури мовленнєвих порушень не дає бажаних результатів. А в умовах інклюзивно-ресурсного центру надання якісних логопедичних послуг потребує обов'язкового залучення до корекційної роботи батьків і, бажано, педагогів, які не завжди знають як допомогти дитині, обмежені у часі, або просто не мають бажання.

Постійно зростає кількість дітей з особливими освітніми потребами, для яких саме оволодіння повноцінною мовленнєвою діяльністю стає запорукою одержання ними повноцінної дошкільної та шкільної освіти, сприяє ефективній адаптації та інтеграції в суспільство.

Мета дослідження. Вивчення можливості інтеграції квест-технології у систему корекційної роботи з дітьми, що мають порушення мовлення, в умовах інклюзивно-ресурсного центру з метою формування мовленнєвої компетентності.

Матеріали і методи дослідження. Досвід ґрунтується на таких основних ідеях та положеннях:

- взаємозв'язок мови та мислення, мови з діяльністю Л.С.Виготського;
- ідея регулярного показу правильної вимови в процесі звичайного спілкування з дитиною та відповідних ігор М.Е.Хватцева;
- положеннях про єдність закономірностей в онтогенетичному розвитку мовлення дітей з нормою і патологією Р.Є.Левіної та Л.С.Волкової.

У закладі впроваджувалася система логопедичної роботи з корекції мовленнєвих порушень у дітей, однак цей процес потребував оптимізації, про що свідчив ряд недоліків:

1. Недостатній рівень сформованості мотиваційно-активізуючої компетентності ставав на заваді при вихованні самоконтролю, автоматизації та диференціації звуків, що подовжувало час корекційної роботи.
2. Батьки залишалися недостатньо залученими до корекційно-розвиткового процесу через відсутність практичних знань.

3. Вихователі продовжували надавати перевагу традиційним методам навчання та виховання, не враховуючи інтереси дітей та батьків, а інколи і самі виявлялися недостатньо компетентними, особливо коли справа стосувалася ІКТ.

Провідною діяльністю у старших дошкільників є гра. Однак сучасні ігри значно відрізняються від прописаних у методиках, і педагоги мають це враховувати і використовувати при організації освітньої та корекційної роботи.

У досвіді представлено авторську систему організації освітнього корекційно-розвивального процесу у спеціальній групі для дітей з порушеннями мовлення.

Новизна ідеї полягає у тому, що система логопедичної роботи реалізується з використанням методу сторітелінгу у формі квесту, що значно підвищує мотивацію до навчання як у дітей, так і у їх батьків, забезпечує безперервність та індивідуальний підхід до дитини, дозволяє залучати до корекційно-розвивальної роботи всіх учасників освітнього процесу.

Квест (у перекладі з англійської — «пошук») позначає будь-якої сюжет, що передбачає досягнення мети шляхом подолання будь-яких перешкод. Дитячі квести вирізняються наявністю завдань, що стосуються різних галузей знань і умінь.

Логопедичний квест – це розроблений та адаптований до умов спеціальної групи для дітей з порушеннями мовлення варіант ігрових технологій, у якому мовленнєвий матеріал подається у відповідності до принципу «від простого до складного», включає в себе серію завдань, що стосуються різних мовленнєвих знань і умінь.

Сторітелінг – технологія створення історії та передачі за її допомогою необхідної інформації з метою впливу на емоційну, мотиваційну, когнітивну сфери слухача. У перекладі з англійської story означає історія, а telling – розповідати. Отже, сторітелінг – це розповідь історій.

Організація освітнього процесу у формі квестів з використанням методу сторітелінгу дозволяє у ненав'язливій, цікавій, ігровій формі подавати

навчальний матеріал, сприяє активізації мовленнєвих, пізнавальних і розумових процесів учасників. За допомогою такої гри можна реалізувати проектну та ігрову діяльність, ознайомити з новою інформацією, закріпити набуті знання, відпрацювати на практиці вміння дітей відповідно до корекційних завдань. Елемент змагання привчає дітей взаємодіяти в колективі однолітків, підвищує атмосферу згуртованості і дружби, розвиває самостійність, активність та ініціативність.

Відповідно до блочно-тематичної карти освітньої програми розвитку «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку (за заг. наук. ред. Т. О. Піроженко) з урахуванням індивідуальних корекційних завдань складається певна історія, героями якої стають вигадані або реальні персонажі, що дають дітям певні мовленнєві завдання, які потрібно послідовно виконати індивідуально, у парі, групою або колективно.

Квести бувають короткотривалі та довгострокові, індивідуальні, групові та колективні. За змістом завдань – звукові, фонематичні, лексичні, граматичні та ін., тобто спрямовані на формування відповідних компетенцій та мовленнєвої компетентності дошкільника в цілому, що відповідає основним засадам Концепції «Нова українська школа», вимогам Базового компонента дошкільної освіти, освітній лінії – «Мовлення дитини» та розподіляються за освітніми напрямками відповідно до програмно - методичного комплексу Рібцун. Ю.В. «Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико – фонематичним недорозвитком мовлення».

Гра ведеться в трьох напрямках: створюємо ігрові блоки для дітей, батьків та вихователів.

Логопедичний квест поділяється на етапи. Перший діагностичний, який співпадає з періодом обстеження мовлення дітей на початку навчального року. Завдання квесту індивідуальні, спрямовані на виявлення рівня мовленнєвого розвитку дітей та індивідуальних порушень, які потребують корекції, не оцінюються за балами (визначається індивідуальний рівень, який протягом гри

необхідно буде підвищувати). Аналогічно діагностичні тестові завдання даються батькам та педагогам.

Другий етап – підготовчий, під час якого розробляється сценарій гри, розподіляються ролі учасників, складається план дій. Його основне завдання – мотивація учасників до вирішення пізнавальних, розвивальних та корекційних задач. З метою створення ситуації успіху за результатами діагностики добирається доступний мовленнєвий матеріал (прості артикуляційні вправи, доступні для вимови звуки, прості лексичні та граматичні вправи, відомі казки). Широко використовуються малюнки, книжки, презентації, відеоматеріали. Розробляються критерії оцінки та схема переходу на наступний рівень у разі правильної відповіді (або отримання певних бонусів, фішок за сценарієм) та додаткові завдання в разі помилки.

Третій етап – основний, включає репродуктивні та творчі мовленнєві завдання, які вирішуються через проекти із залученням батьків та педагогів.

Четвертий етап – підсумковий, узагальнюючий. Включає проведення творчих конкурсів, визначення індивідуальних досягнень (діагностика мовленнєвого розвитку дітей на кінець навчального року), на яких і робиться акцент, нагородження за перемогу над негативними героями відповідно до історії квесту.

Правила гри. Кожен блок має різні рівні складності від першого найпростішого до найскладніших творчих завдань, які реалізуються в межах мовленнєвих проектів. Кожен гравець, будь то дитина чи дорослий, проходить всі рівні і отримує певну кількість балів (враховується час виконання завдань, кількість помилок, творчий внесок), що дає можливість встановлювати особисті рекорди та змагатися з іншими гравцями, враховуючи як особисті досягнення так і колективні. Тобто змагатися між собою можуть як діти в межах однієї групи, так і різні групи одного закладу. Можливі квести між різними закладами, між дітьми і між дорослими, між батьками і педагогами, а також із змішаними командами гравців. Моніторинг дозволяє здійснювати аналіз та корекцію

педагогічного супроводу розвитку мовленнєвої діяльності, а також розробляти рекомендації щодо конкретних заходів.

Для батьків обов'язковим є проходження завдань для дітей та батьківський блок, який включає вправи на класифікацію, порівняння за різними ознаками, збагачення лексичного запасу різними частинами мови, переклад з російської на українську (90% дошкільників нашого регіону виховуються в умовах білінгвізму), складання та поширення речень, добір синонімів та антонімів, цікаві факти про українську мову, знання українських казок, віршів для дітей, відомості про українських письменників, український фольклор, правила синтаксису та граматики, культуру мовлення та мовленнєвий етикет.

Для вихователів розроблено завдання щодо звукової культури мовлення, характеристики звуків, звукового аналізу слів, вправи на розвиток асоціативного мислення, знання методик розвитку мовлення та навчання грамоти.

Логопедичні квести проводяться поступово, відповідно до темпу засвоєння мовленнєвого матеріалу гравцями, приблизно раз на квартал готується проект за участю всіх гравців. Це може бути майстер-клас по складанню авторських казок, поетичні перегони, театралізація, мовленнєвий ярмарок, конкурс скоромовців. Елементи квестів входять до програм святкових ранків, використовуються на батьківських зборах, методичних об'єднаннях вихователів.

Висновки. Досвід спрямований на систематичне та цілеспрямоване впровадження в корекційно-розвивальний процес методу сторітелінгу в формі квестів, що дозволяє підвищити мотивацію дітей, комунікативну активність, сприяє активізації мислення, розширює словниковий запас, допомагає зробити корекційний процес більш ефективним та інтенсивним за рахунок елементів змагання, командного впливу, залучення до участі у квестах педагогів та батьків, що підвищує їх кваліфікацію та рівень обізнаності.

Системна та комплексна робота з використанням методу сторітелінгу у формі квесту сприяє активному своєчасному розвитку мовленнєвих

компетенцій – лексичної, фонетичної, граматичної, діалогової та комунікативної.

Моніторингове дослідження показників сформованості мовленнєвої діяльності дітей за освітніми напрямками відповідно до програмно - методичного комплексу Ю.В. Рібцун показало значне зростання пізнавального інтересу, стійкий прояв мовленнєвої активності, внаслідок чого вперше за п'ять років переважна більшість вихованців спеціальної групи вийшла на достатній рівень.

Квести допомагають відірвати, нарешті, як дітей, так і дорослих від екранів комп'ютерів та телефонів, від пасивного некерованого споглядання та сприймання інформації і перейти до активних розумових та фізичних дій.

Участь у квестах сприяє реалізації творчих можливостей дітей, дозволяє побачити свої успіхи, вчить досягати мети, докладаючи певних зусиль.

Логопедичні квести у системі корекційно-розвивальної роботи стали ефективною, дієвою та цікавою формою організації дітей та батьків. Батьки із задоволенням включаються в ігрову діяльність, виявляють інтерес як до досягнень дітей, так і до власних успіхів, приймають активну участь у Батьківському всеобучі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Базовий компонент дошкільної освіти (нова редакція) / Науковий керівник: А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф, д-р пед. наук; — К.: Видавництво, 2012. – 26 с.

2. Освітня програма «Впевнений старт» для дітей старшого дошкільного віку / [Н. В. Гавриш, Т. В. Панасюк, Т. О. Піроженко, О. С. Рогозянський, О. Ю. Хартман, А. С. Шевчук]; За заг. наук. ред. Т. О. Піроженко. – К.: Українська академія дитинства, 2017. – 80 с.

3. Рібцун, Ю. В. Корекційна робота з розвитку мовлення дітей п'ятого року життя із фонетико-фонематичним недорозвитком мовлення : програмно-методичний комплекс / Ю. В. Рібцун. – К., 2012. – 258 с.

4. Маршева Т. М. Логопедичний квест як форма організації корекційної роботи [Текст] / Т. М. Маршева, М. О. Ілюхіна // Логопед. — 2017. — № 12. — С. 28–31.
5. Сокол И. Н. Классификация квестов // Молодой ученый. — 2014. — Вып. № 6 (09). — С. 138–140.
6. Сокол И. М. Квест : метод читтехнологія? // Комп'ютер у школі та сім'ї. — 2014. — № 2 (114). — С. 28–32.
7. Щелина Т. Т. Потенциал квеста как педагогической технологии формирования у подростков установки ведения здорового образа жизни [Текст] / Т. Т. Щелина, А. О. Чудакова // Молодой ученый. — 2014. — № 21. — С. 146–149.